

İlham ƏLİYEV:

Biz elə etməliyik ki, xalqımız daha yaxşı yaşasın, heç bir sosial gərginlik olmasın

2001-ci il oktyabrın 2-də Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin 10-cu ildönümünə həsr olunmuş müşavirədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev demişdir:

"...Bizim bu on illik tariximiz yazılmalıdır. Bəlkə də bu on ilin gündəliyi yazılmalıdır. Hansı gün nə olub, Azərbaycan hansı gün nə vəziyyətdə olubdur, hansı gün nə fəlakət qarşısında olubdur. Çünki bu dövr, zaman gələcək, Azərbaycan müstəqil bir dövlət kimi daha da möhkəmlənəcək, iqtisadi cəhətdən inkişaf edəcək, Azərbaycan möhkəm və güdrətli bir dövlət olacaqdır. Ancaq gələcək nəsillər də görək bunu unutmazsınlar. Ona görə də bu on il təhlil edilməlidir..."

Azərbaycanın iqtisadi inkişaf tarixinin son 25 ilini, sözün əsl mənasında, iqtisadiyyatımızın gücünün, xalqımızın sosial həyatının yaxşılaşması tarixində Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artması tarixidir.

1993-2003-cü illərdə Ulu öndər Heydər Əliyev gənc müstəqil dövlətin siyasi, iqtisadi əsaslarını möhkəmləndirirdi, Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə tanınması, ən aparıcı transmilli şirkətlərin dağılımı vəziyyətdə olan ölkə iqtisadiyyatına cəlb edilməsi, ölkədə sivil bazar münasibətlərinə cavab verən yeni iqtisadi sistemin qurulması üçün titanik fəaliyyət göstərdi. Azərbaycanı xilas etdi, onun müstəqilliyinin əbədli, sarsılmaz olması üçün hər cür çətinliyə, təzyiqlərə məruz qalmadı, arzu etdiyi məqsədə çatdı. Ulu öndər Azərbaycan xalqı qarşısında unudulmaz və tarixi xidməti ondadır ki, o, ölkəsinin yaxın və uzaq gələcək üçün də dinamik inkişafının möhkəm əsaslarını yaratdı. Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunması üçün titanik fəaliyyət göstərdi. Bu gün Azərbaycan beynəlxalq aləmdə dinamik və keyfiyyətli inkişaf edən qitələri birləşdirən, Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində fəal iştirak edən ölkə kimi tanınır. Bütün bu uğurların təməlinə Ulu öndər Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi inkişaf strategiyası dayanır.

2003-cü ildə keçirilən prezident seçkilərində İlham Əliyev seçkilərin həlledici hissəsinin etimadını qazanaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi.

İlham Əliyevin seçiqabağı və ondan sonrakı dövrdə işgüzar adamlarla görüşləri, həyata keçirdiyi proqramlar birmənalı şəkildə sübut edir ki, Heydər Əliyev siyasətini bundan sonra da davam etdirəcəkdir. Azərbaycanın gələcək inkişafına, milli maraqlara xidmət edən Azərbaycan iqtisadiyyatı, onun inkişaf perspektivləri barədə baxışları elmi dəlillərlə, realliyin obyektiv, sistemli təhlilə, respublikamızın malik olduğu elmi-texniki, istehsal, əmək potensialının düzgün qiymətləndirilməsinə əsaslanır.

2003-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmiş İlham Əliyev demişdir: "Oktyabrın 15-də Azərbaycan xalqı seçki məntəqələrinə gələrkən Heydər Əliyev siyasətinə səs veribdir. Sülhə, əmin-amanlığa, tərəqqiyə, inkişafa, quruculuğa, sabitliyə səs veribdir. Bu siyasətə Azərbaycanda alternativ yoxdur. Azərbaycana hörmət edirlər. Azər-

baycanda demokratiya daha da inkişaf edəcəkdir, siyasi plüralizm, söz azadlığı təmin olunacaqdır. Ölkəmiz müasir dövlətə çevriləcəkdir. Bütün bunları etmək üçün Azərbaycanda çox işlər görmək lazımdır. Ancaq bütün bunları həyata keçirmək və Azərbaycanı güdrətli dövlətə çevirmək üçün, ən başlıcası, ölkədə Heydər Əliyevin siyasəti davam etdirilməlidir. Bu gün yüksək kürsüdə çıxış edərkən mən Azərbaycan xalqına söz verim ki, bu siyasətə sadiq qalacağam, heç vaxt bu yoldan dönməyəcəyəm. Heydər Əliyevin siyasətini davam etdirəcəyəm".

Prezident seçkilərinin yekunları, İlham Əliyevin seçkilərin dördüncü hissəsində çoxunun səsini qazanması və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi yaranmış ab-havanın, ictimai-siyasi həyatın sağlam və sabit olmasından xəbər verir. Azərbaycan xalqı tam əmindir ki, ümum-millət lideri Heydər Əliyev tərəfindən müəyyən edilmiş düzgün inkişaf strategiyası respublikamızın uğurlu gələcəyi üçün yeni perspektivlər açıq. Cəmiyyətdə tələyüklü problem ətrafında formalaşmış konsensus

dinamik inkişafın güclü amilinə çevrilir. İşlətlərin sosial səmərəsini artırmaq istiqamətində genişmiqyaslı addımlar atılır, yeni iqtisadi sistemin dayaqları möhkəmlənir. Məhsuldar əməyə, yaradıcılığa, vətən torpağının çiçəklənməsi üçün maddi və mənəvi stimulların tətbiqinə diqqət artırılır. Bir sözlə, gələcək inkişafımızın təməli möhkəmlənir. Prezident İlham Əliyev bu amili fundamental əsas kimi qəbul edərək sosial-iqtisadi inkişafı daha miqyaslı tədbirlərin həyata keçirilməsini dövlət fəaliyyətində ən tələyüklü vəzifə kimi müəyyənləşdirmişdir.

2009-cu ildə Prezident İlham Əliyev öl-

kə iqtisadiyyatında keçid dövrünün başa çatmasını bəyan etdi. Dövlət başçısının bu bəyanatı Azərbaycan reallığını tam əks etdirirdi. Bunun üçün kifayət qədər əsas yaradılmışdı. Ölkədə bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə əsaslanan yeni iqtisadi sistem qurulmuş, sətir inzibati amirlik sistemində əsaslanan iqtisadi mexanizmlərdən istifadə minimuma endirilmiş, yeni güclü iqtisadi qanunvericilik bazası yaradılmışdır. İldən-ildə miqyası genişlənən irimiqyaslı layihələrin həyata keçirilməsi ölkə iqtisadiyyatının sahə, ərazi quruluşunun şaxələndirilməsi, sahibkarlığın inkişafı istiqamətində atılan addımlar Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artmasını, ölkəmizin Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində fəal iştirak edən qitələrin birləşdirilməsinə xidmət edən mühüm neqlyat dəhlizinə çevrilməsi, dünyanın neft siyasətində fəal oyunçu kimi çıxış etməsini şərtləndirmişdir.

Buna heç şübhə yoxdur ki, hər hansı bir dövlətin müstəqilliyinin təmin edilməsi onun iqtisadi güdrəti, gücü ilə bağlıdır. Burada ölkənin ərazisinin həcmi, əhalisinin miqdarı təbii ki, vacib rol oynayır. Lakin bunlar həlledici amillər deyildir. İctimai-siyasi hadisələrin qloballaşdığı bir şəraitdə, hətta ərazisi nəinki o qədər də böyük olmayan dövlətlər öz müstəqilliklərini qoruyur, eyni zamanda, dünya siyasətində fəal iştirak edir, iqtisadiyyatın gücünü möhkəmləndirir, inkişaf səviyyəsini yüksəldir.

Ölkə iqtisadiyyatının inkişafını xarakterizə edən əsas göstəricilərin kompleks təhlili sübut edir ki, respublikanın davamlı inkişafını, əhalinin layiqli həyat səviyyəsini təmin etmək məqsədini daşıyan dövlət siyasəti müvəffəqiyyətlə həyata keçirilir. Son illər Azərbaycan bütövlükdə iqtisadiyyatın inkişaf səviyyəsini səciyyələndirən mühüm göstəricisinin - ÜDM-in artım sürətinə görə lider ölkələr sırasındadır.

Azərbaycanın dövlət başçısı bildirir ki, biz eyni zamanda, bu inkişaf dinamikasını daima diqqət mərkəzində saxlamalıyıq ki, global rəqabət mübarizəsində uduzma-

şan dünyada ən məşhur siyasətçilər, proqnozlaşdırıcılar şəxsiyyət təntənəsi amilinin müasir dövrün ən aparıcı inkişaf amillərindən sayılır.

Bəli, lideri olmayan dövlətin, xalqın taleyi həmişə sual altında olmuş və olacaq. Ətrafımızda baş verənlər bu deyilənləri bir daha təsdiq edir.

Ölkə inkişaf etdikcə, dövlətin, xalqın üzlaşdığı problemlər də öz həllini tapır. "Biz elə etməliyik ki, xalqımız daha yaxşı yaşasın, heç bir sosial gərginlik olmasın. Əminəm ki, növbəti illərdə bu vaxta qədər edə bilmədiyimiz məsələlər də öz həllini tapacaqdır. Mən həmişə Azərbaycan xalqının dəstəyini hiss etmişəm. Əgər onu hiss etməsəydim, tam əminəm ki, görülən işlərin bəlkə heç 10 faizini etmək mümkün olmazdı. Nə ölkədə, nə xarici müstəvidə, nə ölkəmizin beynəlxalq mövqelərinin möhkəmlənməsində, nə də ki, Azərbaycan inkişafının təmin edilməsində bu işləri görmək mümkün olmazdı".

Inkişafın Azərbaycan modeli, həm də ona görə uğurlu nəticələr əldə etməyə imkan verir ki, iqtisadi və siyasi islahatlar bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqəli şəkildə aparılır. Prezident İlham Əliyev dəfələrlə bəyan etmişdir ki, Azərbaycan dövləti sosialyönümlü bazar iqtisadiyyatının qurulmasında məqsəd və vəzifələri, hədəfləri dəqiq əsaslandırılmış strateji proqramlardan istifadə etməli, sosial tərəqqini, keyfiyyətli inkişafı xarakterizə edən göstəricilərin daim yaxşılaşmasını özünün vacib vəzifələrindən hesab etməlidir.

Əhalinin tələyüklü sosial problemlərin həllini təmin etmək üçün güclü dövlət, güclü iqtisadiyyat, səmərəli dövlət tənzimlənməsi, inkişafın sosialyönümlüliyünün diqqət mərkəzində saxlanılması zəruridir.

Uzağa getməyək. Qlobal maliyyə böhranı, neftin qiymətinin aşağı düşdüyü dövrdə Azərbaycan dövləti strateji proqramları, layihələrin heç birini dayandırmadı. Bütçə-maliyyə resurslarının bölüşdürülməsində müəyyən dəyişikliklər etdi, inflyasiya risklərinin qarşısını almaq üçün qabaqlayıcı tədbirlər gördü.

çısının mövqeyi müstəqil Azərbaycanın inkişafı üçün tarixi əhəmiyyət kəsb edir.

Neft vasitə deyil - məqsəddir

Azərbaycan dövlətinin başçısı İlham Əliyev ulu öndər Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi neft strategiyasının həyata keçirilməsi ilə əlaqədar məsələləri daima diqqət mərkəzində saxlayır. O, Azərbaycanın neft strategiyasının reallaşması ilə bağlı dünyanın ən nüfuzlu şirkətləri ilə fəal və işgüzar danışıqlar aparır, meydana çıxan problemlərə yüksək peşəkariqlə müdaxilə edir və milli mənafeələri gözləməklə onların həllinə nail olur.

2006-cı il iyulun 13-də Türkiyənin Ceyhan şəhərində Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin təntənəli açılış mərasimində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dedi:

"Bu işin ərsəyə gəlməsində beynəlxalq əməkdaşlıq yarandı: üç ölkə - Türkiyə, Gürcüstan, Azərbaycan, xarici neft şirkətləri, xarici maliyyə qurumları, yerli mütəxəssislər, neftçilər, fəhlələr, hüquqşünaslar. Bu işlərdə əməyi olan bütün insanlara mən Azərbaycan dövləti adından öz dərin minnətdarlığımı bildirirəm".

"Bakı-Tbilisi-Ceyhan" layihəsinin reallaşmasından danışıq Prezident İlham Əliyev dedi:

"Diqqətə ona cəlb edirik ki, bölgənin inkişafı bundan sonra tam başqa formalarla zənginləşəcəkdir. Bu gün Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan regional müstəvidə mütəfiq ölkələrdir. Bizim mütəfiqliyimiz artıq həyatda öz əksini tapıbdir. Bizim mütəfiqliyimiz bölgəyə təhlükəsizlik, sabitlik gətirir. Biz bunu istəyirik, sülh, əmin-amanlıq şəraitində yaşamaq istəyirik. İstəyirik ki, xalqlarımız rifah içərisində yaşasınlar, problemlər öz həllini tapsın və ölkələrimiz möhkəmlənsin. Hər üç ölkə bu layihənin həyata keçirilməsindən böyük faydalar götürəcəkdir. Bəlkə də, bu gün onların hamısını təsəvvür etmək mümkün deyildir. Amma vaxt keçdikcə, həyat kəçdikcə biz bunların bariz nümunələrini açıq görəcəyik. Bakı-Tbilisi-Ceyhan bizim müstəqilliyimizi möhkəmləndirəcək, enerji müstəqilliyimizi təmin edəcəkdir. Belə olan halda, biz müstəqil siyasət apararaq xalqlarımızın rifah halını yaxşılaşdıracağıq, milli maraqlarımızı daha da inamla müdafiə edəcəyik. Bir sözlə, bu, strateji əhəmiyyət daşıyan, ölkələrimizin müqəddəratını təmin edən, xoşbəxt gələcəyini təmin edən layihədir".

2007-ci ildə Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri tam gücü ilə işləməyə başladı. 2007-ci ildə Azərbaycan ilk dəfə qaz ixracatçısı oldu. Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin açılışından sonra Azərbaycan qazı Gürcüstan və Türkiyə bazarlarına ixrac olunmağa başladı və bu, eyni zamanda, "Şahdəniz" yatağının işlənilməsinin ikinci mərhələsi və "Cənub Qaz Dəhlizi" layihəsi üçün bünövrə yaratdı.

2014-cü ildə Səngəçaldı Cənub Qaz Dəhlizinin təməli qoyuldu. 2015-ci ildə Azərbaycan Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərat Şurasının yaradılması təşəbbüsü ilə çıxış etdi.

2017-ci ilin sentyabrın 14-də Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda "Azəri", "Çıraq" yataqlarının və "AÇG" yatağının dərinsulu hissəsinin (AÇG) birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında yeni saziş imzalandı. Bununla da "Əsrin müqaviləsi"nin davamına dair yeni müqavilə imzalandı və layihənin müddəti 2050-ci ilədək uzadıldı. Bu hadisə həqiqətən Azərbaycan xalqının tarixi nailiyyətlərindən biri kimi qiymətləndirilir.

Yeni sazişə əsasən, BP layihənin operatoru olaraq qalacaq. Sazişin bir hissəsi olaraq SOCAR-in AÇG-də iştirakı payı 11,65 faizdən 25 faizə qaldırılır, Azərbaycana çatacaq mənfəət neftinin səviyyəsi 75 faiz təşkil edəcək. Beynəlxalq tərəfdaş şirkətlər ARDNF-yə 3,6 milyard dollar bonus ödəyəcəklər. Növbəti 32 il müddətində AÇG-yə 40 milyard dollardan artıq sərmayə qoyulması potensialı var.

Bütün dünyaya bəyan edildi ki, "Azərbaycan qazı yeni mənbədir və Cənub Qaz Dəhlizi yeni enerji damandır, Avropanın enerji xəritəsini yenidən tərtib edən layihədir. Bu layihənin həyata keçirilməsində iştirak edən bütün tərəflərin maraqları təmin edilmişdir. Bu da çox önəmlidir. Burada maraqlar balans gözlənilir...". "İlk dəfə olaraq Azərbaycan belə genişmiqyaslı beynəlxalq iqtisadi və siyasi əməkdaşlığı tələb edən layihəyə start vermişdir, onun təşəbbüskarı olmuşdur. Cənub Qaz Dəhlizinin rəsmi açılışı onu göstərir ki, biz qarşılıqlı qoyduğumuz bütün hədəflərə çatdıq və bu gün ölkəmizin həyatında neft-qaz sənayesinin inkişafında yeni dövr başlayır...". "Bu gün Azərbaycan nefti bəzi Avropa ölkələrinin neft istehlakının üçdə biri və ya daha çox, hətta 40 faizini təşkil edir. Azərbaycan öz qaz ehtiyatları ilə Avropa bazarına daxil olmağa hazırdır..."

(davamı 10-cu səhifədə)

yaq, keyfiyyətli inkişafdan geri qalmayaq, real sektorun müntəzəqi istiqamətlər üzrə inkişafını, müasir texnologiyaya əsaslanan məhsul və xidmətlərin istehsalının genişləndirilməsini, insan kapitalından səmərəli istifadə etmək üçün bütün işlərin yüksək sürətlə və keyfiyyətlə görülməsini təmin edək.

2014-cü il noyabrın 11-də Budapeştdə Prezident İlham Əliyevlə iştirak etdiyi Azərbaycan-Macarıstan Biznes Forumunda Macarıstanın Baş naziri Viktor Orban belə bir fikir işlətdi: "Bəzi ölkələr bu gün çətinliklər yaşayır, öz milli maraqların quraşdırılması üçün milli təsisatları quraşdırmaq üçün əlimizdəki barmaqlar çatmaz. Bu gün xəbərlərə baxanda görürük ki, dünyanın müxtəlif yerlərində insanlar əzab-əziyyət iztirab içindədir. Çünki bəzi dövlətlərdə sənətkarlıq yoxdur".

Azərbaycan xalqının xoşbəxtliyi ondadır ki, onun İlham Əliyev kimi lideri var. Dünyanın çox minillik tarixi göstərir ki, Lider və dövlət, lider və inkişaf - bunlar bir-birinə sıx vəhdət təşkil edir. Lideri olmayan dövlət heç vaxt tərəqqi edə bilməz. Lideri olmayan dövlət heç vaxt tanınma, beynəlxalq aləmdə nüfuz qazanma bilməz. Lideri olmayan dövlət üzlaşdığı tələyüklü problemləri həll edə bilməz, dinamik və sabit inkişafdan qalır. Lideri olmayan dövlətin xalqı həmişə narahat yaşayır. Bu gün qloballa-

Dövlət başçısı İlham Əliyev deyir: "Bu günlərdə dünyada yaşanan maliyyə böhranı da, demək olar ki, bir çox ölkənin iqtisadi potensialına zərbə vurubdur. Amma Azərbaycan özünü tam əmin hesab edir. Biz beynəlxalq xəbərləri izləyərkən görürük ki, dünyada nə qədər böyük narahatlıq var. Bu narahatlıq həm dövlət və hökumət nümayəndələri, həm adi vətəndaşların ifadə edilirlər, həm də vətəndaşların əmanətləri artıq təhlükə altındadır. Bir neçə ən böyük maliyyə qurumları, demək olar ki, iflic vəziyyətinə düşübdür və böyük maliyyə qurumları artıq dövlət nəzarəti altına keçirlər. Yəni bütün bunlar çox narahat edici hadisələrdir. Amma biz düşünlümsü siyasətlə və yaradılan güclü iqtisadiyyatla özümüzü bu böhranlı vəziyyətdən qoruyuruq. Nə Azərbaycan dövləti, nə Azərbaycan iqtisadiyyatı, nə də Azərbaycan vətəndaşı bu böhranı hiss edir. Bu, böyük nailiyyətdir və bir daha onu göstərir ki, bizim düşünlümsü iqtisadi siyasətimiz, risklərə çox ehtiyatlı yanaşmağımız ən düzgün siyasətdir". Böhran heç kəsi sevincinə bilməz. Amma digər tərəfdən böhran bir həqiqət anı idi. Kimin nəyə qadir olduğunu çox qabaq şəkildə göstərdi. İlk növbədə bu onu göstərdi ki, Azərbaycan dövləti istənilən iqtisadi sınaqlardan şərəflə çıxıb, bu sınaqların əhalinin sosial vəziyyətinə ciddi təsir göstərə bilməz! Hansı vəziyyət olmasından asılı olmayaraq Azərbaycanda sosial və infrastruktur tədbirləri sənəklənirdən davam etdiriləcəkdir.

Bu prinsiplə məsələ barədə dövlət baş-

İlham ƏLİYEV:

Biz elə etməliyik ki, xalqımız daha yaxşı yaşasın, heç bir sosial gərginlik olmasın

(əvvəlki 9-cu səhifədə)

Azərbaycan dövlətinin düşünülmüş investisiya siyasətindən danışarkən Türkiyənin İzmir şəhərində 19 oktyabr 2018-ci ildə "Star" neft emalı zavodunun açılış mərasimində qeyd etmək mümkün deyil. Hələ 2011-ci ildə Azərbaycan və Türkiyə prezidentlərinin iştirakı ilə təməli atılan "Star" zavodu hər iki ölkənin, bütövlükdə isə bu bölgənin iqtisadi inkişafına və enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasına öz müsbət töhfəsini verəcək tarixi layihədir. Qeyd edək ki, illik istehsal gücü 10 milyon ton olan "Star" neft emalı zavodu ilk beş il müddətində Azərbaycan iqtisadiyyatına ildə 850 milyon ABŞ dolları, sonrakı dövrlərdə isə hər il 600 milyon ABŞ dollarından çox gəlir gətirəcək.

Ölkənin davamlı inkişafına, iqtisadi təhlükəsizliyinə xidmət edən investisiya siyasəti

"Əsrin müqaviləsi"nin imzalanması respublika iqtisadiyyatının inkişafına güclü təkan verdi. Bu ilk növbədə ölkə iqtisadiyyatına investisiyaların cəlb edilməsi hesabına əldə edildi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan iqtisadiyyatına investisiyaların təsiri məsələlərinə toxunaraq deyir:

"Azərbaycanın inkişafının ilk illərində biz əsas diqqəti xarici sərmayələrə yönəltmişdik. Bu da təbii idi. Çünki ölkədə iqtisadi durum çox acınacaqlı idi, demək olar ki, müəssisələrin böyük əksəriyyəti fəaliyyət göstərmirdi, sahibkarlıq sıfır səviyyəsində idi. Olan sahibkarlığa da sahibkarlıq deyə bilməzdik. Çünki o, daha çox kölgə iqtisadiyyatının təzahürü idi. Ona görə 1994-1997-ci illərdə biz daha çox xarici sərmayəyə ümid edirdik. Bu, təbii proses idi.

Xarici sərmayə Azərbaycana imkan verdi ki, neft sektoru inkişaf etsin. Çünki xarici sərmayənin əsas ünvanı neft sektoru idi. Ancaq neft sektoruna qoyulan hər bir dollar qeyri-neft sektoruna da minimum bir dollar gətirir. İndi isə Azərbaycanda formalaşan sahibkarlar ölkə iqtisadiyyatına sərmayə qoyur. Çünki xarici investisiyalar hər bir ölkə üçün çox önəmlidir. Amma bizim daxilədə də imkanlarımız var. Ona görə gərək sahibkarlar bu gözəl işgüzar mühitdən səmərəli istifadə etsinlər."

Bir qayda olaraq ölkəyə xarici kapital axını onun inkişaf imkanlarını artırır, yerli istehsalat amillərinin səfərbər edilməsinə və onların daha səmərəli istifadəsinə, qiymətlərin aşağı düşməsinə və idxalı əvəzlənən məhsulun və milli iqtisadiyyatın keyfiyyət göstəricilərinin yaxşılaşmasına kömək edir.

Son 16 ildə Azərbaycan iqtisadiyyatına investisiya qoyan ölkələrin coğrafiyası xeyli genişlənməmişdir. Heç şübhəsiz ki, hər iki tərəfin maraqlarına cavab verən bu kimi əlaqələrin inkişafı, xarici investisiyaların gələcəkdə digər sahələrə, xüsusilə də qeyri-neft sektoruna yönəldilməsi sürətləndirəcəkdir. Çünki ölkədə investisiya, biznes mühitii liden-ile yaxşılaşır.

Eyni zamanda, onu da məmnunluqla qeyd etmək lazımdır ki, investisiyaların strukturunda daxili investisiyaların xüsusi çəkisi xeyli yüksəlmişdir ki, bu da heç

şübhəsiz ki, Azərbaycan dövlətinin mühüm uğurlarından biri kimi qiymətləndirilməlidir.

Xaricə işgüzar adamların iştirakı ilə keçirilən forumda Prezident İlham Əliyev deyir:

"Bu gün bizim qonaqlarımız öz çıxışlarında Azərbaycanı yeni sərmayələr, kreditlər verilməsinə və gəlir burada iş görmələrini arzu edirlər. Bu çox sevindirici haldır. Onlar da öz çıxışlarında qeyd edirlər və bu da həqiqətdir ki, müstəqil Azərbaycanı bizim yaratdığımız ictimai-siyasi sabitlik olmasaydı, əgər müstəqil dövlət kimi Azərbaycan Dünya Birliyində etibar qazanmasaydı, əgər xarici banklar, Avropa'nın çox böyük, nəhəng şirkətləri Azərbaycan hökumətinə, dövlətinə inanmasaydılar, onları, necə deyirlər, zəncirlə də dartıb buraya getirmək mümkün deyildi. Amma indi özləri gəlirlər, xahiş edirlər, özləri mürciət edirlər. Çünki xarici şirkətlər Azərbaycanda səmərəli işləməsi üçün, təbii ki, özlərinin fayda götürməsi üçün və ölkəmizə vəsait qoyması üçün çox gözəl, müsbət şərait yaranıb. Bu şərait biz yaratmışıq. Bu da Azərbaycanın müs-

əlir, 514,8 min şagird yerlik 1457 ümumtəhsil məktəb binası, 21039 yerlik 204 məktəbəqədər təhsil müəssisəsi, 6880 yerlik 41 klub və digər sosial-mədəni obyektlər tikilib istifadəyə verilib. Bütün bunlar ölkədə investisiya proseslərinin canlanmasını xarakterizə edir.

Prezident İlham Əliyev dövlətin investisiya siyasətinin uğurlarından danışarkən daha maraqlı məsələyə diqqət çəkir:

"Azərbaycanın qeyri-neft sektoruna böyük həcmdə investisiyalar qoyulur və biz bunu hər gün görə bilirik. Bakının müasirləşən, gözəlləşən siması bunu göstərir. Özel şirkətlər tərəfindən həm infrastruktur, həm xidmət sektoruna çox böyük investisiyalar qoyulur. Əgər infrastruktur layihələri dövlət tərəfindən icra olunmasaydı, əlbəttə ki, nə paytaxtda, nə də bölgələrdə xidmət sektoruna heç kim investisiyalar qoymazdı. Bu gün bizim bölgələrdə beşulduzlu hotellər, gözəl istirahət mərkəzləri tikilir. Bölgələrimizdə turizm imkanları çox genişdir. Bu gün artıq gözəl təbii şəraitimiz, təbii təbiətimiz səviyyəsində müasir istirahət və mehmanxana kompleksləri tikilir ki, bu, Azərbaycanın turizm imkanlarını böyükdə artıracaqdır.

Bələliklə, dövlət tərəfindən özəl sektora verilən həm siyasi, həm maddi dəstək, həm də güzəştli şərtlərlə ayrılan kreditlər - bütün bunlar iqtisadiyyatımızın rəqabət qabiliyyətini artırır və saxələndirilməsi üçün çox mühüm əsas yarıdır".

Əgər 2000-2004-cü illərdə özəl sektorun payı əsaslı vəsait qoyuluşunun 3,1 milyard manatını təşkil edirdisə, 2015-2018-ci illərdə bu rəqəm 15,7 milyard manat olmuş, yəni 5 dəfə artmışdır. Görülən tədbirlər sayəsində əsaslı tikintidə xeyli müdərəcəli dəyişikliklər baş vermiş, onun texniki-iqtisadi göstəriciləri əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşmışdır. 2005-2018-ci illərdə tikinti işlərinin həcmi 5,5 dəfə artmış, 80 milyard manatlıq əsas fondlar istifadəyə verilib.

Son 16 ildə tikintinin inkişaf sürəti ÜDM-in artım sürətini üstələyir. Bu meyil güclənməsi müəssisələrin modernləşdirilməsi, şəhər və rayonların kompleks inkişafı, resurslardan irimiqyaslı infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi nəticəsində mümkün olmuşdur.

Azərbaycanda iqtisadiyyata yönəldilmiş investisiyaların adambaşına düşən miqdarı və artım sürətinə görə Azərbaycan MDB məkanında ən yüksək yere qalxmışdır. Son 16 ildə Azərbaycan iqtisadiyyatına 260 milyard dollar vəsait qoyulmuşdur.

Dövlət başçısı deyir: "Biz resursları maliyyə resursları, kreditlər, investisiyalar şəklində ölkə iqtisadiyyatına qoymalıyıq ki, həmin layihələr də öz növbəsində milli gəlir gətirsin və bunun hesabına Azərbaycanın büdcəsi dolsun. Bu istiqamətdə görülmüş işlər tədqiqatçıdır. Əgər biz çox böyük investisiyalar qoymasaydıq, əgər biz bəzi beynəlxalq məsləhətçilərə qulaq assaydıq və ehtiyatları sadəcə olaraq yığsaydıq, bu gün Azərbaycan iqtisadiyyatı çox ağır vəziyyətə düşə bilərdi. Biz bu böhrandan məhz ona görə uurla çıxdıq ki, qeyri-neft sektoru hesabına iş yerləri açıldı, yerli istehsal işə başladı, idxaldan asılılıq azaldı. Biz demək olar ki, ərzaq məhsulları ilə özümüzü maksimum dərəcədə təmin edirik. Əgər kreditləri verməsəydik, infrastruktur layihələrini həyata keçirməsəydik, yolları çəkməsəydik, elektrik

stansiyaları tikməsəydik, qazlaşdırma aparılmasaydı, onda bunların heç biri də olmazdı... Məhz o vaxt biz bax bu "Holland xəstəliyi" ilə üzləşə bilərdik. Amma biz öz yolumuzu seçdik. Biz ehtiyatları da yığdıq - bax, bu il artan valyuta ehtiyatlarımız onu göstərir ki, bu artım gedir - eyni zamanda, lazım olan sahələrə investisiyaları böyük həcmdə yönəldə bildik. Bu gün Azərbaycan hər tərəfli inkişaf edən ölkədir. Bizim şəhərlərimiz abad, gözəl şəhərlərdir. Hər bir sahədə işlər gedir, sosial məsələlər həllini tapır. Abadlıq, quruculuq işləri aparılır. Deyə bilərəm ki, bu investisiyaları ölkəyə lazım olan sahələrə təbii etməklə böyük uğurlara nail ola bilərik..."

Müstəqilliyin ilk illərində investisiyalara ciddi ehtiyac hiss edən ölkə indi dünyanın bir sıra ölkələrinə kapital yönəldir. Bu prosesin qarşısındakı illərdə də davam etməsi ölkəmizin siyasi, iqtisadi gücünün artmasına öz müsbət təsirini göstərəcəkdir.

Azərbaycan hökuməti belə hesab edir ki, dövlət investisiya siyasətində qarşısındakı dövrdə əşşadək əsas istiqamətlərin diqqət mərkəzində saxlanılması, investisiyaların qeyri-neft sektorunun və regionların sürətli və tarazlı inkişafına yönəldilməsi; ölkənin investisiya siyasətinin müasir inkişaf meyillərinə, davamlı və keyfiyyətli inkişaf strategiyasına uyğun olaraq müəyyənləşdirilməsi; ölkədə investisiya fəaliyyətinin sosial istiqamətinin daha da gücləndirilməsi, insan kapitalına qoyulan investisiyaların prioritetliyinin təmin edilməsi; nanotexnologiyalar və azkarbonlu istehsal sahəsinə dövlət investisiyalarının qoyuluşunun ön plana çəkilməsi; iqtisadiyyatın aparıcı sahələrinə, o cümlədən ixracçı ölkələrə və əlavə dəyərini xüsusi çəkisi yüksək olan sahələrə yerli və xarici investisiyaların cəlb edilməsi məqsədilə stimullaşdırıcı tədbirlərin həyata keçirilməsi qarşısındakı dövrün prioritet vəzifələrindən hesab edilməlidir.

Regionların tarazlı inkişafı iqtisadi və sosial tərəqqinin vacib amilidir

Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişaf strategiyasının mühüm istiqamətlərindən biri regionların inkişafında mövcud uy-

Azərbaycanı inkişaf etdirmək üçün kifayət qədər imkanlar var ki, onların da reallaşması işsizlik, yoxsulluq problemlərinin həlli ilə müşayiət olacaq. Əlbəttə, problemlər də mövcuddur. Biz bu problemləri bilirik. İşsizlik, yoxsulluq, digər problemlər var, amma biz onları həll edirik. İstədik ki, daha da sürətlə həll edək. İstədik ki, yeniləşmə, müasirləşmə, yaxşılaşma doğru meyillər daha da sürətlə gəlsin".

Dövlət başçısının rayonlarda və şəhərlərdə mütəmiz səfərləri, yerlərdə sosial-iqtisadi vəziyyətlə tanış olması, əhali ilə görüşləri, regionların inkişafı, yoxsulluğun azaldılması ilə bağlı müəyyən edilmiş strateji proqramlar üzrə tapşırıqların yerinə yetirilməsi barədə məlumatları dinləməsi və dərhal sonra konkret qərar verməsi artıq ənənəyə çevrilmişdir.

Birinci Dövlət Proqramının icrası nəticəsində (2004-2008-ci illər) Azərbaycan iqtisadiyyatı 2,6 dəfə artmış, 766 min yeni iş yeri açıldı, sənaye istehsalının 2,5 dəfə artması təmin edildi. Yoxsulluq səviyyəsi kəskin azalaraq 49 faizdən 13,2 faizə düşdü.

Regionların inkişaf proqramlarında aq-

ricar sektorun inkişafı, ona dövlət dəstəyi

miş, beynəlxalq tələblərə cavab verən rabitə stansiyaları, qovşaqları açılır, o cümlədən uçqar kəndlərdə əhaliyə xidmətin yaxşılaşdırılması ilə bağlı çoxsaylı tədbirlər həyata keçirilir. Respublikamızın bölgələrində beynəlxalq standartlara cavab verən yollar salınır. Körpülər, aeroportlar tikilir, müasir diaqnostika mərkəzləri, istirahət ocaqları istifadəyə verilir.

Müstəqillik illərində, xüsusilə də son 16 ildə Naxçıvan MR-da, Gəncə, Mingəçevir, Şirvan, Neftçala, Qəbələ və digər şəhər və rayonlarda bir sıra maşınqayırma, yüngül, yeyinti sənaye müəssisələri istifadəyə verilib. Bunlar da rayonların inkişaf səviyyəsini yüksəltməyə, yeni iş yerlərinin yaradılmasına öz müsbət təsirini göstərmişdir. Bəzi faktları qeyd edək.

Müqayisə olunan dövrdə əksər məhsulların istehsalının artırılmasında müsbət meyillər güclənmiş, taxıl (42,3 faiz), şəkər çuğunduru (3,2 dəfə), pambıq (2,1 dəfə), dən üçün günəbaxan (62,6 faiz), tütün (13,5 faiz), tərəvəz (34,3 faiz), bostan məhsulları (22,8 faiz), kartof (18,8 faiz), üzüm (2,4 dəfə), meyvə və giləmeyvə (66,9 faiz) istehsalı sahəsində yüksək göstəricilər əldə edilmişdir. 2018-ci ildə 2003-cü ilə nisbətən ət istehsalı 70,7 faiz, süd istehsalı 73,3 faiz, yumurta istehsalı 2,5 dəfə və yun istehsalı 32,7 faiz artmışdır.

2018-ci ildə əsas ərzaq məhsulları, o cümlədən ət və ət məhsulları üzrə özü-nütəmin etmə səviyyəsi 82,7 faiz, yumurta üzrə 101,5 faiz, süd və süd məhsulları üzrə 86,7 faiz, balıq və balıq məhsulları üzrə 87,8 faiz, kartof üzrə 92,5 faiz, tərəvəz üzrə 113,8 faiz, bostan məhsulları üzrə 99,7 faiz, meyvə və giləmeyvə üzrə 123,1 faiz, şəkər üzrə 81,2 faiz, un üzrə 95,9 faiz, meyvə və tərəvəz konservləri üzrə 91,7 faiz, kərə yağı üzrə 71,1 faiz, marqarin üzrə 98,8 faiz, duz üzrə 103,1 faiz təşkil etmişdir.

Dövlət başçısının prinsipial mövqeyi ondan ibarətdir ki, "real sektorun inkişafında özünü göstərən meyillər daha da güclənsin, daxili bazar qorunsun, yerli istehsalçılara daha da əlverişli şərait yaradılsın, aqricar sektorun rəqabətə davamlılığı artsin, kənd təsərrüfatı istehsalının ixtisaslaşması istiqamətində əməli tədbirlər görülsün".

Naxçıvan Muxtar Respublikasında quruculuq və abadlıq işləri geniş vüsət alıb. Yeni parklar salınır, məktəblər, uşaq bağçaları, səhiyyə ocaqları, idman obyektləri, icra nümayəndəlikləri və bələdiyyə binaları, milli və yerli memarlıq xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla yüksək sürətlə və zövqlə inşa edilib vətəndaşların ixtiyarına verilir. Burada qazlaşdırma 100 faiz təmin edilib. Həmçinin, elektrik enerjisi ilə bağlı məsələlər öz həllini tapıb. Naxçıvanın artan sənaye potensialını təmin edəcək güclü elektrik təsərrüfatı yaradılır, içməli suya olan tələbatın ödənilməsi ilə bağlı layihələr uğurla icra edilir.

(davamı növbəti saylarımızda)

Akademik Ziyad SƏMƏDZADƏ,
Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqının sədri,
Beynəlxalq İqtisadçılar İttifaqının vitse-prezidenti.

təqilliyinin yeni böyük nailiyyətidir".

Qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəldilmiş vəsaitin ümumi həcmi 2003-cü ilə müqayisədə 6,1 dəfə artaraq 2017-ci ildə 8,3 milyard manat olmuşdur, onun xüsusi çəkisi cəmi vəsaitlərin 49,6 %-ni təşkil etmişdir. 2004-2018-ci illərdə ölkədə 8119 çarpayılıq 106 xəstəxana, bir növbədə gəlişlərin sayı 8912 olan 156 ambulatoriya-poliklinika müəssisəsi,

günsuzluqların əhəmiyyətli dərəcədə yumşaldılması, mövcud maddi əmək resurslarından səmərəli istifadə edilməsidir.

11 fevral 2004-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev "Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının (2004-2008-ci illər)" təsdiq edilməsi haqqında sərəncam imzaladı.

"Regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair birinci Dövlət Proqramı"nda müxtəlif məqsədləri əhatə edən 714 tədbir nəzərdə tutulmuşdu ki, bunun da 46-si makroiqtisadi sabitliyin və davamlı inkişafın təmin edilməsi, 668-i 9 iqtisadi rayonu, eləcə də hər bir rayonun spesifik xüsusiyyətlərinə uyğun müəyyən edilmiş tədbirlərdir.

Bu barədə dövlət başçısı demişdi: "Bu, demək olar ki, ümumiyyətlə, bizim iqtisadi baxımdan görülən işlərin yeni bir istiqamətidir. Düzdür, həmişə bu sahəyə diqqət göstərilirdi, amma belə kompleks, sistem şəklində, düşünülmüş bir program çərçivəsində, demək olar, bu istiqamətin əsas parametrləri bu il müəyyən olunub. Deyə bilərəm ki, bizim bu sahədə gördüyümüz işlər də tədqiqatçıdır. İndi regionlarda böyük canlanma var, böyük işlər - abadlıq, quruculuq işləri görülür.

